

ВІДГУК

офіційного опонента на кваліфікаційну наукову працю
**Сяо Гуйян «Підготовка майбутніх викладачів фортепіано до роботи з
учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики»,**
представлену на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність дослідження. У дослідженні представлено теоретичне обґрунтування та запропоновано розв'язання проблеми підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики. Актуалізовано проблему здатності майбутніх фахівців до застосування таких інноваційних підходів, що спрямовані на розкриття змісту та специфіки мистецької інноватики в застосуванні її здобутків та особливостей для урізноманітнення та осучаснення методів роботи з учнями-початківцями.

Зазначена проблема актуалізована ускладненнями мистецько-освітньої галузі у зв'язку з активним застосуванням інформаційно-комунікативних технологій, on-line навчання, потребою дітей і молоді у творчій самореалізації через активне музикування, урізноманітнення вікових категорії тих, хто має бажання навчитися грати на фортепіано, при цьому в різних умовах формальної та неформальної освіти. Зауважимо, що в Україні та у Китаї відбувається активізація інноваційних пошуків викладання мистецтва, зокрема музичних дисциплін.

В освітній галузі уможливорюються інноваційні підходи до вирішення проблеми набуття необхідної компетентності фахівців, оновлення методичного забезпечення їх підготовки, у тому числі у мистецькій галузі, здатних мобільно змінювати змістові та організаційні форми освітнього процесу зі суб'єктами освіти, учнями-початківцями різного віку. Це врегульовується законами України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (чинна ред. 2025), «Концепцією педагогічної компетентності майбутніх учителів» (2022), іншими документами, а також низкою Стандартів.

Інноватика представлена актуальним техніко-методичним сегментом педагогічної теорії і освітньої практики, що зумовлено невідворотними процесами змін суспільного розвитку, який відбивається у всіх сферах життя суспільства і зумовлює відповідні вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів різних спеціальностей.

Підсилення актуальності дослідження забезпечується винайденням автором вирішення виникаючих проблем шляхом подолання низки суперечностей, які представлені в роботі на сторінках 20-21.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків.

Висока ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, теоретичних висновків та результатів дослідження підтверджується глибиною методологічної, теоретичної, поліхудожньої та мистецько-творчої бази, її

прикладним характером, спрямуванням компетентностей і програмних результатів навчання.

Обґрунтування методології та методичної системи є безперечним здобутком автора, оскільки в роботі визначено сутність ключових понять – *мистецька інноватика* представлена як сукупність сучасних засобів, технологій та методів створення, вивчення та розповсюдження продуктів мистецької/музичної творчості із застосуванням гармонійного поєднання традиційних і нетрадиційних форм, креативних підходів навчання мистецтву, які утворюють сучасний інноваційний педагогічний ресурс передачі досвіду мистецької творчості з покоління до покоління; *підготовленість майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики* визначено професійною інтегрованою якістю, яка поєднує виконавську та методичну підготовку і забезпечує здатність поєднувати традиційно необхідні методики викладання фортепіано з розвивально-освітнім ресурсом мистецької інноватики, що відповідає потребам здобувачів у викладацькій самореалізації та забезпечує конкурентоспроможність на ринку праці. Тобто представлено змістовий взаємозв'язок складових досліджуваного поняття, що забезпечує послідовність і перспективність їх усвідомлення та практичного становлення фахівців.

Підтвердженням результатів є застосування комплексу теоретичних, емпіричних і статистичних методів. Науковий апарат (об'єкт, предмет, мета, завдання) з визначенням наукової новизни сформульовані грамотно.

Не викликає сумніву новизна представленого дослідження, в якому означений феномен представлений як системне утворення; компоненти («мотивація до викладацької діяльності», «орієнтація в традиційних та інноваційних формах викладання мистецтва», «культура мистецької інноватики в художньо-комунікативному процесі навчання гри на фортепіано», «інноваційно-творча ініціатива у викладацькій діяльності») знаходяться у взаємозв'язку на основі обґрунтованих наукових підходів (аксіологічно-інтенціональний; компетентісно-інноваційний; художньо-комунікативний та творчо-емерджентний) із розробленою і доведеною перспективністю застосованих педагогічних принципів методичного спрямування та представлених педагогічних умов підготовки майбутніх викладачів фортепіано і розкривається у контексті науково-педагогічної теорії та методики підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики, що досі не були визначені в науковому дискурсі.

Структура дисертації є логічно побудованою та розгортається від аналізу попередніх науково-теоретичних досягнень відповідних наукових галузей через розкриття сутності феномена підготовки майбутніх викладачів

фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики, обґрунтування змісту та структури означеного феномена, визначення методологічних пріоритетів та розробки відповідної методики до визначення критеріїв оцінювання її ефективності задля експериментальної перевірки запропонованої авторської методики.

Сяо Гуйян визначає п'ять завдань, які сфокусовані на досягненні мети, що полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики.

Перший розділ дисертації автор присвятив вирішенню двох поставлених завдань. *Перше завдання* стосувалось розкриття феномена мистецької інноватики у науковому дискурсі в контексті компетентнісної парадигми. Його вирішення дисертант висвітлює у контексті «Концепції педагогічної компетентності майбутніх учителів», згідно якої, метою формування педагогічної компетентності є «...забезпечення належної професійної підготовки випускника в умовах ступеневої освіти та його конкурентоздатності на ринку освітніх послуг».

Сутність цього феномена розкрито як науково-практичну парадигмальну модель мистецько-освітніх інновацій, що є сукупністю сучасних технологій створення та реалізації методичних надбань на засадах мистецької інноватики із застосуванням адекватного поєднання традиційних і нетрадиційних форм, креативних підходів навчання мистецтву, що утворюють інноваційний педагогічний ресурс передачі досвіду опанування фортепіанних творів під час підготовки сучасних фахівців.

Визначаючи сутність та структуру підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики, що стало предметом *другого завдання*, автор розкривав його зміст у комплексі визначених складових з їх змістовими елементами, серед яких ключове значення має інноваційність засадничих функцій мистецтва. Особливо відмітимо, що автором уточнено співвідношення підготовки як процесу та підготовленості як результату та пояснено, що підготовленість майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями представлена саме як професійна інтегрована якість, що відповідає потребам здобувачів вищої музичної та музично-педагогічної освіти у викладацькій самореалізації. Зазначена якість відрізняється складною функціонально-структурною моделлю, що складається з функціональних компонентів та їх конструктів.

В обґрунтуванні структурних складових підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики автор слушно звертає особливу увагу на нові виклики сучасності, які потребують від студентів належного ставлення до новацій різного спрямування й докладання додаткових зусиль, а звідси виникає необхідність усвідомлення ними цілеспрямованої умотивованості. Зазначимо, що посилення у процесі формування кожного з означених компонентів

інноваційним ресурсом відповідає актуальним запитам суспільства і завданням музичної педагогіки, а також сприяє підвищенню рівня методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано. Автор представляє функціонально-структурну модель підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики як сукупність чотирьох компонентів із подвійним функціональним конструктом: «мотивації до викладацької діяльності» (викладацько-мотивайна функція); «орієнтація в традиційних та інноваційних формах викладання мистецтва» (інноваційно-компетентнісна функція); «культура мистецької інноватики в художньо-комунікативному процесі навчання гри на фортепіано» (творчо-комунікативна функція); «інноваційно-творча ініціатива у викладацькій діяльності» (інноваційно-праксеологічна функція) (Висновки до розділу 1, с. 79).

У вирішенні *другого завдання* заслуговує схвальної оцінки те, що в практику музичної педагогіки додався широкий комплекс інноваційних мистецьких технологій, значна частка яких тісно пов'язана з можливостями штучного інтелекту, збагаченням інтернет ресурсу, а також новітнім поглядом на традиційні методики з навчання фортепіанної гри. Їх упровадження сприяло розширенню спеціально музичного та методичного ресурсу майбутніх викладачів фортепіано на засадах мистецької інноватики, а також, зацікавленості учнів-початківців музичною спадщиною, шедеврами фортепіанного репертуару, практикою виконання та набуття музично-слухацького досвіду, що опосередковано вплинуло на збагачення їх власної мистецької обізнаності.

У другому розділі дисертації розв'язання *третього завдання* було спрямоване на обґрунтування наукових підходів, принципів, визначення педагогічних умов та методичне забезпечення підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики.

Позитивним є концептуально визнаний інноваційний вміст наукових підходів, максимально об'єднаних його теоретичною сутністю, що забезпечило всебічно обґрунтовану будову методологічних засад підготовки майбутніх фахівців. Представлена сукупність наукових підходів концентрують увагу на інноваціях мистецької освіти в сучасному соціокультурному середовищі як ресурсу професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано щодо їх методичної компетентності та здатності працювати з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики. Це такі наукові підходи: аксіологічно-інтенціональний; компетентнісно-інноваційний; художньо-комунікативний та творчо-емерджентний.

У контексті методологічних основ зазначені аспекти доцільно обґрунтовуються автором на розроблених педагогічних принципах методичного спрямування, представлених у підрозділі, а саме: стимулювання інтенцій професійно-викладацької самореалізації та орієнтації на викладацьку діяльність як професійну та особистісну цінність; орієнтація на інновації

мистецької освіти та проектування фортепіанно-викладацьких траєкторій за інноваційними ознаками; художньо-творчої комунікативної взаємодії усіх учасників освітнього процесу, та опосередкованого художнього спілкування; свідомого організаційного розмаїття фортепіанного навчання та єдності традицій фортепіанної педагогіки і новацій мистецької освіти.

На особливу увагу заслуговують розроблені педагогічні умови, як важливого складника цілісної методичної системи в освітньому процесі. З метою уможливлення актуалізації інноваційних методичних розробок підпорядковані визначені автором такі педагогічні умови: когніфікація та рефлексія психолого-педагогічних проблем викладання фортепіанної учням різних вікових категорій; стимулювання ціннісного ставлення до розв'язання проблемних ситуацій фортепіанного навчання; розширення теоретико-методичної бази мистецько-інноваційної компетентності викладання фортепіано; створення художньо-образної та креативної атмосфери фортепіанного навчання; гнучке системне запровадження інтеграції елементів різних художньо-творчих інновацій.

У третьому розділі дисертації представлено розв'язання *четвертого і п'ятого завдань*: розроблено критерії, показники оцінювання підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики та експериментально перевірено ефективність побудованої методики формування зазначеної професійної якості. Під час діагностики застосовано низку методів: блокове та бліц-анкетування, педагогічне спостереження, ділові ігри, спеціальні методичні завдання для виконання (дуетне відтворення фортепіанної фактури, музично-слуховий аналіз, пошукова інтерпретація); метод фіксації варіантів інновацій, застосування новітніх комп'ютерних програм тощо. У процесі діагностування підтверджено наявність трьох рівнів підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями різних вікових груп, а саме: високий – *творчий*, середній – *унормований* та низький – *формалізований* рівні.

Позитивної оцінки заслуговує теоретична модель методики підготовки майбутніх викладачів фортепіано на засадах мистецької інноватики, яка обґрунтована автором за логікою організації досвідної роботи та здійснена в чотири етапи – гностично-рефлексійному, технологічно-дидактичному, комунікативно-проектувальному та інноваційно-організаційному. На кожному з них була зреалізована певна педагогічна умова й застосувалися відповідні завдання впровадження мистецьких інноваційних прийомів та заходів у навчальний процес.

Позитивної оцінки заслуговує і наскрізність та взаємопов'язаність елементів наукового апарату, до яких відноситься і логіка визначення критеріїв оцінювання рівня підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики. Вони були розроблені з огляду на змістові характеристики компонентів означеного феномена.

Перевірка результатів за допомогою методів математичної статистики переконливо показала, що до початку експерименту в ЕГ до високого рівня було віднесено 6 % респондентів за усіма критеріями; до середнього – 38%, до низького – 56%. Прикінцеві показники переконали у ефективності запропонованої методики, оскільки за узагальненими даними на високому рівні опинилось 72 % осіб, на середньому – 18%, на низькому рівні залишилось 10%.

Висновуючи результати аналізу змісту дисертації зазначимо, що в ході роботи над нею були розв'язані всі поставлені завдання на шляху досягнення означеної мети. Це дає підстави уважати представлену Сяо Гуйян дисертацію завершеною кваліфікаційною працею.

Вірогідність отриманих результатів дослідження зумовлені багатьма факторами: обґрунтованістю основних теоретико-методологічних положень, системністю й цілісністю застосованих практичних дій, дотриманням послідовності конкретних етапів експериментальної роботи, використанням комплексу доцільних та цілеспрямованих методів, які відповідають предмету, завданням дослідження, а також репрезентативністю вибірки, результатами впровадження запропонованої методики у практику підготовки фахівців закладів вищої педагогічної освіти мистецького профілю, належною обробкою отриманих даних статистичними методами.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні теоретичні положення та висновки дисертації викладено у семи публікаціях автора (одна у співавторстві), з яких: 3 – у фахових виданнях України, чотири – апробаційного характеру (одна – зарубіжна).

Також відповідними обраній темі є спрямованість матеріалів, які представлені на десяти науково-практичних конференціях різного рівня, у тому числі міжнародних, де здійснювалась їх апробація, що повною мірою розкривають дослідницьку проблему з підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями на засадах мистецької інноватики.

Кількість, якість та повнота висвітлення результатів та відображення змісту дисертації відповідає встановленим вимогам. Загалом уважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, є самостійною науковою працею, яка має завершений характер.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за змістом, структурою вона відповідає вимогам, що ставить Міністерство освіти і науки України.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, уважаємо за необхідне висловити в дискусійному плані наступні побажання до представленої дисертаційної роботи:

1. У другому розділі, підрозділ 2.1 дисертант абсолютно точно вказує на позитивні впливи інноваційних процесів на підготовку майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями різних вікових груп на засадах мистецької інноватики. Разом з тим, доцільніше було не

обмежуватись у самостійній діяльності викладачів лише інноваціями, оскільки йдеться про учнів-початківців, для яких набуття необхідних піаністичних умінь та навичок необхідно досягати також і з використанням традиційних методик.

2. У принципових положеннях автор хотів максимально конкретизувати своє розуміння сенсу указаних принципів, йдеться про третій принцип (орієнтація на інновації мистецької освіти) та четвертий (проектування фортепіанно-викладацьких траєкторій за інноваційними ознаками) принципи. На нашу думку, ці дві принципові позиції можна було об'єднати, оскільки вони містять одну ідею: зорієнтованість на інновації в мистецькій освіті, що має відображати і сам процес їх проектування кожним конкретним викладачем фортепіано.

3. У роботі розроблені критерії оцінки рівня підготовленості майбутніх викладачів фортепіано та їх показники й схарактеризовані характерологічні ознаки рівнів підготовленості майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями. Цікаво дізнатись, чи підтвердились на констатувальному етапі передбачення автора стосовно визначених параметрів щодо розподілу представлених у роботі рівнів підготовленості майбутніх викладачів фортепіано.

4. У назві другого розділу указано на розкриття методології і методики підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями. Оскільки методологія як науково-теоретична категорія є узагальнюючою, цитую, «сукупністю принципів, засобів, методів і форм організації та проведення наукового пізнання поставленої проблеми», можна було обмежитись лише указанням на методологію підготовки майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-початківцями. До того ж, саме такого розуміння методології дотримуються міжнародні видання, що буде сприяти наближенню досліджень, здійснених в Україні, до міжнародних стандартів.

5. У представленій моделі підготовки майбутніх викладачів до роботи з учнями-початківцями, с. 127, раціональніше було б зафіксувати наочно її дієвість і за допомогою об'єднуючих стрілочок від мети до результату, що підкреслило б її безсуперечну цілісність.

Зазначені побажання не впливають на загальний позитивний висновок щодо високої оцінки дисертаційної роботи Сяо Гуйян.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Таким чином, узагальнюючи, зазначимо, що дисертація Сяо Гуйян на тему: «Підготовка майбутніх викладачів фортепіано до роботи з учнями-

початківцями на засадах мистецької інноватики», подана на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблеми теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутнього викладача фортепіано, яке має яскраво виражену наукову новизну і прикладне значення її результатів для підготовки фахівців освітньої галузі з музичного мистецтва. Представлена дисертаційна робота відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її автор, Сяо Гуйян, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва
факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

